

Dr. Hadnagy Imre József

A MAGYAR LÉGOLTALOM LÉTREJÖTTE

A repülőeszközök hadi szolgálatba állítása egyben új kihívást is jelentett az általa fenyegetett anyagi javak és a polgári lakosság védelme szempontjából. A légoltalom hazai története erre a kihívásra adott válaszok sorozata.

A légoltalom értelmezése, megszervezésének szükségessége

Csaknem egy évszázaddal ezelőtt a repülés gyakorlati problémáinak megoldásával egyidőben felvetődött a repülőeszközök hadi szolgálatba állítása is, azaz különböző katonai feladatok (légi felderítés, légi harc, légi szállítás, bombázás, szárazföldi erők légi támogatása, bajba jutottak légi kutatása-mentése, és egyebek) végrehajtására való felhasználása.

A légi támadóeszközök alkalmazásával kapcsolatos elméletek megszületése (például Douhet elmélete a repülőeszközök tömeges alkalmazásáról); a hadseregek állományába tartozó repülőeszközök nagy mennyisége; a repülőgépekkel megoldható különféle feladatok már az 1930-as évek közepére a civil társadalom részére is nyilvánvalóvá tették, hogy egy új háborúban a levegőből nemcsak a csataterekre, hanem a hátországra is csapás mérhető. Egy újabb világégés esetén a hátország élete sem lesz háborítatlan, mert a repülőeszközökkel az is elérhető, sőt bizonyosan célterületté válik. A repülőkötelékek fontos feladata lesz a frontmögötti területeken a katonai objektumok, a háborús ipar, a gazdaság megbénítása, bombázásokkal a lakosság békés életének a veszélyeztetése.

A Polgári lég- és gázvédelem című folyóirat (a Tűzrendészeti Közlöny állandó melléklete) első számának – 1935. június - beköszöntőjének szerzője erről a következőképpen vélekedik: *„Az ipartelepekre, közlekedési gócpontokra, sűrűbben lakott városokra szórt gyújtó vagy gázbombák, illetve gázpermetezés sikere védelem nélkül nem kétséges. Csak vegyük figyelembe, hogy egy repülőgép ma már vagy 2000 kg robbanóbombát, vagy 500-200 darab gyújtó-bombát, vagy 2000 kg súlyú gázanyagot képes sok száz kilométerre szállítani.”*

Mindezek ismeretében akkor sokan kerestek választ arra a kérdésre, hogy a repülőeszközök csapásaival szemben hogyan lehet a hátországot oltalmazni? A vélemények annyiban összecsengtek, hogy egy hatékony védelmi rendszer kiépítése, és tevékenységének megszervezése lehet a megoldás.

A franciák, németek, angolok az első világháború vége felé – habár nem teljesen azonos elvek alapján szervezett tevékenységekkel, rendszabályok bevezetésével - de már eredményesen csökkenteni tudták a légi támadások hatásait. A védekezésnek ezt a szervezett formáját a légvédelem fogalomkörébe sorolták. A korabeli teoretikusok alapelvnek fogadták el, hogy ebben a tevékenységben (légvédelem) főszereplő ugyan a katonaság, de a védelemben be kell vonni a hátország (talán pontosabban az egész ország) polgári lakosságát is. A légvédelem ebben az értelemben tehát egy adott ország egészének ügye lett.

A légvédelem katonai és polgári oldala különbözik egymástól főképpen azért, mert a katonai aktív (cselekvő) tevékenységeket is magába foglal, a polgári csak védekező - passzív (nem cselekvő) – elemeket tartalmaz. Ez utóbbit megvalósító szervezetet, és tevékenységi rendszert, amely az ország szükséges passzív védelmi lehetőségeit előkészíti és a légi támadások erkölcsi és anyagi javakat fenyegető káros hatásait csökkenti, esetenként elhárítja **légoltalomnak** nevezték.

A mai értelmezése ettől nem tér el, de tudományosabb megfogalmazását találjuk meg a Hadtudományi Lexikonban (a légvédelem, és légoltalom címszavaknál):

A **légvédelem** azoknak az intézkedéseknek, rendszabályoknak, szervezeteknek és fegyverrendszereknek (technikai rendszereknek) összessége, amelyek biztosítják az állami

vezetés, az ország lakossága, gazdasága és infrastruktúrája, valamint fegyveres erői védelmét az ország légterébe behatoló légi támadóeszközök csapásaival szemben. A légvédelem fogalmkörébe tartoznak azok az intézkedések és rendszabályok, melyek a csapatok és objektumok légi csapásokkal szembeni védelmét szolgálják, valamint azok a rendszabályok, amelyek a lakosság védelme érdekében kerülnek bevezetésre.

Az **aktív légvédelem** elsősorban a **légierő, a légvédelmi rakéta- és tüzer csapatok** harctevékenységevel (tüzével) valósul meg, melynek eredményeként a földön felszállás előtt, vagy a levegőben semmisítik meg a légi támadóeszközöket.

Továbbiakban a légvédelmi feladatok egy része a fegyveres erők védelmét szolgáló **passzív védelmi rendszabályokat** öleli fel, egy másik – ugyancsak passzív - része a **légoltalomra** (polgári légvédelemre) hárul.

A **légoltalom feladata**: a légitámadások elleni védekezés államigazgatási, társadalmi, gazdasági megszervezése, a lakosság felkészítése a légitámadások elleni védekezésre, a légitámadások hatásainak csökkentése, a károk felszámolása.

A világháborús veszély fokozódása egyértelművé tette, hogy a légoltalom megszervezését, vezetését, irányítását és ellenőrzését, a polgári lakosság felkészítését a legéletbevágóbb állami feladatok egyikévé kell tenni. Ennek bizonyítéka, hogy az 1930-as évek közepéig a világ 51 országában fogadtak el lég- és gázvédelmi törvényt, amelyben sok embert köteleztek a légvédelemben való részvételre. Ez így volt a légiveszélynél kevésbé kitett Amerikában is. Egyes országokban a gyerekeket már az iskolában tanították a gázvédelemre. Általánossá váltak légvédelmi gyakorlatok.

A hazai légoltalom megszervezése

A trianoni békeszerződés értelmében hazánk egész repülőanyagát meg kellett semmisíteni. A légierővel nem rendelkező, és kis létszámú (35 000 fő) hadsereget fenntartó Magyarország is szembesült a „légiveszélyel”, az akkori idők nagy kihívásával. A területileg megnyomorított, a kisantant szorításában levő Csonka-Magyarországnak azzal kellett számolni, hogy – a nagy repülőerőkkel (3000 db, nemcsak katonai repülőgéppel) rendelkező utódállamok területéről - jelentősebb városai, a főváros repülőgéppel rövid idő alatt elérhető. Az ország észak-dél irányban 30 perc, kelet-nyugat irányban 1 óra 10 perc alatt átrepülhető. A legfontosabb ipartelepek és városok 5-10 perc repülőtávolságra esnek a határoktól, azok rejtve megközelíthetők. Így nem lehetett kétséges az ország légi veszélyeztetettségének komoly volta, a hatékony légoltalom mielőbbi megszervezése. A bledi konferencia (1938) – a magyar fegyverkezési egyenjogúság elismerése – után a légvédelem aktív eszközeinek fejlesztése is hangsúlyosan napirendre került.

A hazai légoltalom megszervezésének az alapgondolatai a következők voltak:

- Elsősorban a kisantant államok részéről fenyegető légitámadások ellen az egész ország területére kiterjedő szervezett védekezéssel kell felkészülni.
- Biztosítani kell a lakosság, az anyagi javak oltalmazását.
- Az ország szervezett védelmét törvényben kell szabályozni.
- A légvédelem – ezen belül a légoltalom - működése összehangolt tevékenységet igényel, azt egységes, központilag irányított rendszerbe kell foglalni, vezetését egy kézbe kell összpontosítani.
- Az ország ellen irányuló légitámadás háborús cselekmény, ezért a védekezés legfőbb irányítója a honvédelmi miniszter legyen. A miniszter nevében az Országos Légvédelmi Parancsnokság - a részére kijelölt területen - szervezze, irányítsa, vezesse és ellenőrizze mind a légvédelmet, mind a légoltalmat.

Ilyen alapelvekkel a háttérben születtek meg a légoltalom jogi szabályai, és a végrehajtást szabályozó utasítás. Nevezetesen:

- Az **1935. évi XII. törvénycikk** a légvédelemről szóló kerettörvény.

- A magyar királyi honvédelmi miniszter **17.176 eln. 15-1936 számú rendelete** a légvédelemről szóló 1935. évi törvénycikk végrehajtása tárgyában.
- Az előző (17.176 eln. 15-1936. sz. H.M.) rendelet alapján kiadott **Légoltalmi Utasítás.**

A két jogszabállyal szoros kapcsolatban áll az:

- **1936. évi X. törvénycikk** a tűzvédelem fejlesztéséről.
- Végrehajtása tárgyában kiadott **180.000/1936 B.M. sz. rendelet**, mert ezeknek vannak olyan részei, amelyek mind szervezési, mind műszaki szempontból a légoltalom céljait hivatottak előmozdítani.

A hatékony légoltalom az emberek öntevékenységre, önvédelmére is épít, azaz feltételezi, hogy az egyének mindent megtesznek személyük és vagyonuk biztonsága érdekében. A közönség (lakosság) ilyen irányú védelmi tevékenységének megszervezésére alakult meg a **Légoltalmi Liga**, amely az Országos Légvédelmi Parancsnokság irányításával végezte a munkáját. A Légoltalmi Liga aktivistái fő feladatként igyekeztek meggyőzni az egyéneket, hogy a légoltalom csak az egész lakosság megértő és lelkes támogatásával, aktív közreműködésével lehet eredményes, ezért a lakóházak, épületek, épülettömbök önvédelmét a lakosok közreműködésére építve szervezték.

A továbbiakban tekintsük át a hivatkozott törvénycikkek és rendeletek legfőbb előírásait.

Az 1935. évi XII. törvénycikk a légvédelemről

A kerettörvény az alábbiakat rendeli el:

- A 14-60 év közötti magyar állampolgárok kötelesek személyesen részt venni a légoltalomban (szolgálatot teljesítve, kiképzésen, gyakorlaton).
- A védekezés érdekében (kiképzésen, és gyakorlaton is) a lakosság mozgása korlátozható (a honvédelmi miniszter szabályozása szerint.)
- A honvédelmi miniszter határozza meg, hogy mely városokat és községeket, ezek határain belül mely vagyontárgyakat kell légvédelmi eszközökkel és berendezésekkel ellátni. (A védelmi eszközök beszerzését a honvédelmi miniszter rendeli el, tekintettel a kötelezettek anyagi lehetőségeire, teherbíró-képességére, a kötelezettségek teljesíthetőségére. Ezekkel összefüggő panaszos ügyekben, a részletfizetés kérdésében a közigazgatási bíróság dönt.)
- A személyes szolgálatra igénybevett egyének úgy tekintendők, mint akik katonai vezetés alatt kötelesek szolgálatot vagy munkát végezni.

A kerettörvény néhány paragrafusában büntetési szankciókat helyez kilátásba; meghatározza a hatálybalépés idejét; befejezésként a honvédelmi minisztert teszi felelőssé a törvény végrehajtásáért.

A honvédelmi miniszter 17.176 eln. 15-1936 számú rendelete

A törvényi felhatalmazás alapján született rendelet az 1935. évi XII. törvénycikk 1., 2., 3.§-ához tartozó előírások végrehajtását szabályozza.

A rendelet előírásai a törvény 1.§-ához:

- A légi támadás elleni védekezésre igénybevehető polgári személyeket két csoportba kell sorolni.

a., A cselekvő védelmet ellátó légvédelmi osztagot kiegészítők csoportjába.

A csoportot alkotó személyeket elsősorban a had- vagy katonaviseltek köréből válogatja ki a katonai hatóság, a műszaki végzettségük - alkalmasságuk esetén - is ebbe a csoportba kerülnek. Viselkedésük, kiképzésükről, kiképzés alatti ellátásukról a katonai hatóság gondoskodik. A légvédelmi kiképzésüket úgy szervezik, hogy az a polgári foglalkozásuk

gyakorlását ne zavarja, behívásuk rövid időt vegyen igénybe. A kiképzés – egyes gyakorlatokat kivéve – a lakóhelyen történjen.

b., A légoltalmi segélyoszttagba soroltak csoportjába.

Őket segéd és házirendőri, segéd és házi tűzoltói, egészségügyi, felderítő, műszaki segéd és helyreállítói, valamint eltakarító, helyi figyelő, összekötő és jelentő, a légoltalmi vezetőségeknél kiegészítő, légvédelmi híradó szolgálatra stb., alkalmazzák. Kiválasztásuk a légoltalmi szerv feladata. A kiválasztás és igénybevétel szempontjai:

- A nőket egészségügyi, légvédelmi híradó (távbeszélő és riadó) szolgálatra, légoltalmi irodai munkára, házi légoltalmi szolgálatra, szükség esetén eltakarító munkára lehet igénybe venni.
- 18 év alattiak közül a cserkész, vagy leventekiképzésben részesülteket kell elsősorban alkalmazni.
- Lehetőleg mindenki a lakóhelyén teljesítsen légvédelmi szolgálatot. Kivételt képeznek azok, akik az egész településre, kerületre kiterjedő feladat végrehajtására vannak kijelölve.
- A kijelölésnél a polgári hivatást, nőknél a család iránti kötelezettségeket figyelembe kell venni.
- A kiképzést rövid idő alatt a polgári munkakörrel járó kötelezettségek akadályozása nélkül kell megoldani.
- Az oktatói feladatra kijelöltek hosszabb kiképzést kapnak, de az a polgári foglalkozásuk gyakorlását nem zavarhatja.

A csoportokba sorolásnál fő szempont a rátermettség, de az önként jelentkezés sem kizárt. A 60 év felettiak önként vállalhatnak feladatot. A katonai szolgálatra kötelezettek nem sorolhatók be egyik csoportba sem. Kivételes esetben a honvédelmi miniszter légoltalmi szolgálatra – ideiglenesen, vagy véglegesen – katonát is kijelölhet. A lakóhely változtatást a légvédelmi (légoltalmi) szervnek be kell jelenteni, az új lakóhelyen ugyanezt meg kell tenni. A bejelentési kötelezettség elmulasztása kihágás.

A rendelet előírásai a törvény 2.§-ához:

- Békeidőben a mozgáskorlátozás a kiképzés idejére, illetve a légvédelmi (légoltalmi) gyakorlatra vonatkozik.
- A gyakorlatok a lakosságot a légi támadás során betartandó helyes teendőkre, fegyelmezettségre neveljék, szoktassák. A gyakorlatoknak „harcszerűnek” kell lenni, amelyhez hozzátartozik az elsötétítés, a légvédelmi riadó elrendelése, eközben a közlekedést csak minimálisan lehet korlátozni. A gyakorlatok idején a rendőrségnek szavatolni kell az állampolgárok köz- és vagyonbiztonságát. A gyakorlatok sikere a lakosság aktív és megértő támogatását igényli. A légvédelmi felvilágosítást a sajtó útján, egyéb rendezvények megtartásával, szemléltető kiállítások alkalmazásával kell megoldani. A gyakorlatokra vonatkozó korlátozó intézkedéseket falragaszokon, és a sajtóközleményekkel kell a lakosság tudomására hozni.
- A korlátozásokat részben a Légoltalmi Utasítás tartalmazza, részben a honvédelmi miniszter külön rendeletben rendeli el.

A rendelet előírásai a törvény 3.§-ához:

- Létesítmények kialakításáról (eszközök, berendezések beszerzéséről) a légvédelmi terv alapján a honvédelmi miniszter dönt. (A légvédelmi terv a létesítményre kötelezettek teherbíró képessége szerint módosulhat.)
- Az eljárás rendje:
  - A védelem szempontjából fontos katonai eszközök, berendezések létesítéséről a honvédelmi miniszter gondoskodik.

- A katonai eszközöket a polgári légoltalom eszközeivel kiegészítik. Ehhez a pénzügyi alapot az önkéntes adományok és felajánlások biztosítják, ha ez nem történik meg a honvédelmi miniszter rendelkezik a pénzügyi alap megteremtésére. A légvédelmi (légoltalmi) szakközegek és az érintettek közötti tárgyalásokon az érintettek teherbíró képességének, egyéb érdekeinek figyelembe vételével születhet döntés.
- A polgári gázvédelem eszközeinek gyártásáról és forgalmazásáról a honvédelmi miniszter gondoskodik, elosztásukról és karbantartásuk rendjével külön intézkedés foglalkozik.
- A légoltalmi vezetőségek, segédosztályok gázvédelmi eszközökkel való ellátása a polgári légoltalmi körzet terhére történik, az állami szervezetek az ellátása az államkincstárt terheli.
- A polgári lakosság gázvédelmi eszközökkel való ellátása nem kötelező, saját költségén azt mindenki megvásárolhatja.

A Légoltalmi Utasítás tartalmazza a légoltalom megszervezésének elveit, tárgyalja mindazokat az elgondolásokat és utasításokat, amelyek Magyarország polgári légoltalmának megszervezéséhez és működőképességének fenntartásához szükségesek.

A tűzoltóság szerepe a polgári légvédelemben

A tűzoltóságnak a polgári légvédelemben jelentős szerep hárul a következők miatt. A települések, ipartelepek, közlekedési csomópontok, gazdasági, katonai, és egyéb objektumok elleni bombatámadás során a rombolással óhatatlanul együjtjáró, valamint a légitámadás során a gyújtóbombák által keltett – azaz szándékos - tüzek oltása a feladata. A légitámadás során keletkezett tüzek száma, és méretei kiszámíthatatlanok. Példaként egy bombázórepülőraj (4 db repülőgép) támadása több tüzet okozhat, amelyet jelentős tűzoltóerő csak nagy erőfeszítéssel tud megfékezni, az eredményes tűzoltáshoz a lakosság köréből kikerülő „házi tűzoltók” is kellenek, akiknek a kiképzése, felszerelésének az ellenőrzése a hivatásos, illetve önkéntes tűzoltóság feladata. A helyzetet még bonyolíthatja, ha a bomba- és gáztámadásra egyidejűleg kerül sor, akkor ugyanis a tűzoltásban résztvevők csak gázálcban végezhetik feladataikat. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy a rombolt területen nem egyszerű feladat sem a tűzfészek megközelítése, sem az élőerő mentése.

A bombatámadást követő tűzveszély megelőzése, a tűz terjedésének megakadályozása, a tűz eloltása a tűzrendészetre jelentős feladatokat hárít, ezért a légoltalmi szempontoknak a tűzrendészeti törvényben is meg kellett jelenni. Az 1936. évi X. törvénycikk felhatalmazást ad a belügyminiszternek, hogy a teendőket pedig rendeletben szabályozza.

Az 1936. évi X. törvénycikk a tűzrendészet fejlesztéséről légoltalmi vonatkozású rendelkezései

A törvénycikknek a légoltalomra, a belügyminiszter felhatalmazására és a törvényhatóságok, községek tűzszabályrendeleteinek megalkotására vonatkozó részei:

- 3§.(1) A tűzvédelmi szervezetek megállapításánál és az ilyen berendezések létesítésénél a légitámadás ellen irányuló védelem követelményeire tekintettel kell lenni.
- 3§.(2) Légitámadás veszélye esetén a veszélyeztetett város, illetőleg község tűzrendészeti szervezete – a veszély tartama alatt – a légitámadás elhárítását irányító katonai parancsnok vezetése alatt áll.
- 10§.(1) A tűzrendészet körében eljáró hatóságok hatáskörét, a tűzoltói szervezetet, a szervek feladatkörét, a tűzoltói képesítés kellékeit, a tűzoltói kiképzés és szolgálat szabályait, a tűzrendészeti felügyelőknek, valamint a tűzoltói szervezet tagjainak felügyeleti és fegyelmi szabályait és általában a tűzrendészetnek ebben a törvényben nem szabályozott részleteit a

belügyminiszter az érdekelt miniszterekkel egyetértően rendeletben állapítja meg.

- 10§.(2) A tűzrendészetnek ebben a törvényben és az (1) bekezdés alapján kiadott rendeletben nem szabályozott kérdéseit a törvényhatóságok és községek szabályrendelettel szabályozzák.

A m. kir. belügyminiszter miniszter 180.000/1936 B. M. sz. rendelete a tűzrendészet újabb szabályozásáról

A törvényi felhatalmazás alapján született rendelet az 1936. évi X. törvénycikk légoltalmi vonatkozású előírásainak végrehajtását szabályozza, a következők szerint:

- A tc. 10§.(2)-ében megnevezett szabályrendeleteket a rendelet hatálybalépését követő egy éven belül meg kell alkotni.
- A tűzrendészeti intézkedéseknél a légitámadás ellen irányuló védekezés szempontjaira mindig különös figyelemmel kell lenni.
- A rendeletben tárgyalt tűzoltóságok feladatkörében jelenjenek meg a légoltalommal összefüggő feladatok is.
- A tűzoltói állományba vételnél egyenlő feltételek esetén a légitámadás elleni védekezésre kiképzett személyeket előnybe kell részesíteni.
- A tűzoltóság elsősorban a saját felelősségi körzetében végzi feladatait. Közveszély esetén különösen a műszaki mentésben máshol is közreműködhet a mentést irányító hatóság utasítása szerint. A működési területen kívüli igénybevételre (megfelelő számú őrség hátrahagyása mellett) is köteles kivonulni - ha azt másik település polgármestere (bírája, jegyzője) kéri. A költségeket (esetleges károkat) az igénybevevő utólag téríti meg. Légitámadás veszélye esetén katonai (ha ilyen nincs a légoltalmi) parancsnok vezetése alatt végzi munkáját.
- A légvédelmi (légoltalmi) szolgálatra kötelezett polgári lakosok közül tűzoltói feladatok ellátására ki kell képezni annyi férfit, amennyi a hivatásos tűzoltóság tiszti és legénységi állományának a kétszerese.
- A hivatásos tűzoltó tiszteket és a legénységet tűzoltói, mentői és légvédelmi szolgálatra lehet igénybe venni.
- A köteles tűzoltók tartalékként - a köteles tűzoltói létszámnak megfelelő számú - légvédelmi (légoltalmi) szolgálatost kell kiképezni hat kettős órában (12 órában) tűzoltói szolgálatra.
- Az országos tűzrendészeti felügyelő az Országos Légvédelmi Parancsnokkal köteles állandó kapcsolatot fenntartani és a légvédelmi kérdésekben vele együttműködni.
- A tűzoltó kiképzés bármely színterén a tantárgyak között a lég- és gáztámadás elméleti és gyakorlati ismereteit, és az azzal kapcsolatos védekezést feldolgozó tantárgy is szerepeljen.
- A Tűzoltó szövetség gondoskodik a tűzoltói szervezeteken belül a légvédelmi szempontok állandó érvényesítéséről, a légvédelem tűzoltói szakágának fejlesztéséről.
- A megelőző tűzrendészet területére vonatkozó szabályok:
  - A tűz terjedésének megelőzésére az utcákat, tereket lombfákkal kell beültetni.
  - Építkezésnél a tűzbiztos építkezésre vonatkozó előírásokat szigorúan be kell tartani. Külön szabályok vonatkoznak az épületek padlasterének tűzvédelmére; a nyilvános előadások, rendezvények megtartására szolgáló helyiségek kialakítására, onnan a közönség akadálytalan távozásának biztosítására; a gyárak, műhelyek építésére; a lőpor, tűzjátékszer kezelésére és tárolására; szűl

mezőgazdasági termények tárolására; a cséplésre; a szérü kijelölésére; a házaknál tartandó tűzoltó eszközökre; az éjjeli őrök tevékenységére.

- Tűz, vagy elemi csapás esetén a távbeszélőt mindenki köteles díjtalanul az eseménnyel kapcsolatos jelentések megtételéhez, illetve az azokkal összefüggő beszélgetésekhez rendelkezésre bocsájtani.
- Tűz esetén a tűzoltóság bármely - légvédelmi szolgálatra ki nem jelölt - közhasználatú járművet igénybe vehet vízszállításra, mentésre.

Megjegyzendő, hogy a szabályrendeletek foglalkoznak az óvóhelyek kialakításával, berendezésével, használatával, valamint a magas épületek építési szabályaival is. A Légtalmi Utasítás pedig részletekre menően egyéb más a légtalom céljait szolgáló tevékenységek megszervezésével és végrehajtásának rendjével (elsötétítés, romeltakarítás, stb.)

A magyar légtalom létrejöttének jelentősége

- A világháborús veszély növekedése állami intézkedéseket kívánt az ország lakosságának hatékony védelme céljából, ez a fajta állami gondoskodás szükségszerűen követelte ki a hazai légtalom megszervezését.
- Az ország anyagi javai, objektumai, lakossága védelmének hatékony rendszere alakult ki.
- A korabeli törvényi szabályok, miniszteri rendeletek, a települések szabályrendeletei korszerűek, a légtalmi rendszer továbbfejlesztéséhez is kellő alapot szolgáltatnak.
- A törvények és rendeletek ismeretében bátran kijelenthető, hogy elődeink reálisan térképezték fel, jól képzelték el, körültekintően tervezték meg, és öntötték jogi formában a légvédelmi feladatokkal, a légtalommal kapcsolatos teendőket.
- Komoly erőfeszítések történtek, hogy az ország lakossága, a légvédelmi, légtalmi, tűzoltói, műszaki mentési munkára kötelezett személyek, és szervezetek sokoldalúan felkészüljenek a légitámadások elleni védelem feladataira, a mentésre, a gázvédelemre, a tüzek szakszerű megfékezésére.
- A sors furcsa fintora, hogy nem a hazai hatóságoknak, a lakosoknak az ügy iránti elkötelezettségén múlott, hogy ennek ellenére a világháború alatt hazánk sok települése – de különösen Budapest – a hosszú ideig napirenden levő szőnyegbombázások miatt érzékeny veszteségeket szenvedett előerőben, anyagi és tárgyi értékekben, a különféle ipari, gazdasági és egyéb objektumok, lakóházak, stb. lerombolásával.
- A világháború befejező szakaszában a hazai légtalom - a hadviselés emberiességi szabályait gyakran semmibe vevő, a háborúkra vonatkozó nemzetközi egyezményeket időnként felrúgó szövetségesek magyarországi hadicselekményei során (különösen Budapest kíméletlen bombázása, a nehéztüzérség kegyetlen rombolása közepette) - nem mindig tudott küldetésének megfelelni.